

SAVONIA

ammattikorkeakoulu

RAPORTIN TYYPPI - AMMATTIKORKEAKOULUTUTKINTO
KULTTUURIALA

KORU AJAN TAKAA

Viikinkiaikaisen korukulttuurin tutkiminen sekä muinaiskorun valmistus

TEKIJÄ Noora Kääriäinen

Koulutusala Kulttuuriala	
Tutkinto-ohjelma Muotoilun tutkinto-ohjelma	
Työn tekijä(t) Noora Kääriäinen	
Työn nimi Koru ajan takaa	
Päiväys 28.4.2023	Sivumäärä/Liitteet 39
Toimeksiantaja/Yhteistyökumppani(t)	
<p>Tiivistelmä</p> <p>Tässä opinnäytetyössä valmistettiin viikinkiaikainen koru historian elävöittämisestä kiinnostuneille. Työn aikana kerättiin tietoa muinaisen Suomen ja Skandinavian alueen korukulttuurista, koruihin käytetystä materiaalista ja niiden valmistusmenetelmistä. Valmistetussa korussa pyrittiin käyttämään viikinkiajalla käytettyjä menetelmiä. Työn tavoite oli lisätä tekijän kädentaitoja korujen valmistuksessa sekä saada tietoa viikinkiajan koruhistoriasta. Valmistetulla korulla ei ollut asiakasta eikä korua ole tarkoitettu myyntiin. Työlle kuitenkin oli määritetty asiakasryhmä, jotta suunnittelutyö vastaisi paremmin varsinaista asiakastyötä.</p> <p>Tiedonkeruussa käytettiin apuna pääasiassa nettiartikkeleita, kirjoja sekä museoiden tietokantaa. Historian elävöittäjien järjestöille sekä aiheeseen perehtyneille kultasepille lähetettiin sähköpostin välityksellä haastattelukysymyksiä. Yhden historian elävöittämisjärjestön johtajan kanssa käytiin myös erillinen haastattelu videopuheluna. Korun valmistuksessa valettiin pronssia käyttäen hiekkavalumenetelmää. Korussa on myös hopealangasta punottu ketju, jonka tekniikkaa käytettiin viikinkiajalla.</p> <p>Lopputuloksena valmistui autenttinen ja näyttävä rintakoru. Korun tekniisiin töstöihin, kuten kiillotukseen ja hiontaan, käytettiin pitkälti nykyaikaisia menetelmiä ajan säästämiseksi. Kuitenkin korussa käytettiin myös tekijälle uusia viikinkiaikaisia valmistusmenetelmiä. Tekijä pääsi työssä siis tavoitteisiinsa ja on nyt paljon oppineempi erilaisista menetelmistä ja materiaaleista.</p>	
Avainsanat koru, koruhistoria, hiekkavalu, muotoilu, viikinkiaika	

Field of Study Culture	
Degree Programme Degree Programme in Design	
Author(s) Noora Kääriäinen	
Title of Thesis Jewelry from beyond time	
Date 28.4.2023	Pages/Appendices 39
Client Organisation /Partners	
<p>Abstract</p> <p>In this thesis, Viking jewelry was produced for those interested in historical reenactment. During the work, information was collected on the jewelry culture, the materials used for jewelry and the methods of making them in the ancient Finnish and Scandinavian regions. The purpose of the process was to use the methods used in the Viking era. The aim of the thesis was to increase the author's handicraft skills in the manufacture of jewelry and to gather information on the history of Viking jewelry. The manufactured jewelry did not have a customer and it was not intended for sale. However, a customer group had been defined to the work to better reflect the actual customer work.</p> <p>The data collection was mainly based on online articles, books, and the museum databases. Interview questions were emailed to the organizations of historical reenactment as well as to the relevant goldsmiths. A separate interview with the director of one of the history reenactment organizations was also conducted as a video call. In the manufacture of jewelry, bronze was cast using the sand-casting method. The jewelry also has a chain of silver wire, the technique which was used in the Viking era.</p> <p>The result was an authentic and spectacular brooch. To save time, modern methods were used for technical work on jewelry, such as polishing and grinding. However, new Viking production methods were also used for the author. So, the author reached the goals in the work and is now much more experienced in various methods and materials.</p>	
<p>Keywords</p> <p>design, jewelry, jewelry history, sand casting, viking age</p>	

SISÄLTÖ

1	JOHDANTO	5
2	VIIKINKIAJAN KORUJEN HISTORIA	6
2.1	Korukulttuuri	6
2.2	Korujen ulkonäkö ja symboliikka.....	7
2.2.1	Symboliikkaa mytologiasta	7
2.2.2	Symboliikkaa luonnosta	10
2.3	Materiaalit	11
2.4	Korunvalmistustapoja	12
3	KORUN SUUNNITTELUPROSESSI	15
3.1	Kohderyhmä	15
3.2	Ideointi ja luonnokset.....	16
3.3	Koruun valitut materiaalit ja valmistusmenetelmät	22
4	TUOTTEEN VALMISTUS	24
4.1	Vahamallit.....	24
4.2	Valukappaleet.....	25
4.3	Punottu ketju.....	28
4.4	Korun kokoaminen ja valmis tuote	31
5	POHDINTA	33
	LÄHTEET	35

1 JOHDANTO

Tämän opinnäytetyön aihe on viikinkiaikaisen Suomen ja Skandinavian alueen korujen historia ja niiden valmistusmenetelmät. Tarkoituksena oli keräämieni tietojen pohjalta valmistaa itse koru käyttäen opiskelemiani menetelmiä. Aihe nousi omasta kiinnostuksestani kyseistä aikakautta kohtaan. Vaikka olen aiemmin ottanut selvää yleisesti viikinkiajan kulttuurista, sen ajan korujen käyttö ja valmistus oli minulle pimennossa. Aihe siis täydentää tietämystäni niin koruhistoriasta kuin myös jalometallimuotoilun alalla. Opinnäytetyöni kehittää kädentaitojani eri tavoin kuin nykyaikaiset menetelmät. Kouluni kursseilla ei olla käyty muinaisia koruja ja niiden valmistusmenetelmiä. Halusin opinnäytetyöni aiheeksi jotain, mitä en ole vielä koulussa käynyt perusteellisesti läpi.

Opinnäytetyössä tutkitaan, millainen viikinkiaikainen korukulttuuri oli, millaisia materiaaleja siihen aikaan käytettiin ja mitä korujen valmistustapoja heillä oli. Valmistusmenetelmiin syvennytään erityisen paljon pajatyöskentelyvaiheessa. Opinnäytetyön tavoite on opetella ja harjoitella itselleni uusia menetelmiä korujen valmistukseen. Samalla harjoitan tiedonhakutaitojani, suunnittelutaitojani sekä jo osaamiani korujen valmistusmenetelmiä. Itse tehtävä koru ei ole kenenkään varsinainen tilaus, eikä siitä tule myytävä tuote. Korun tekoprosessi ja tekotavat ovat opinnäytetyössäni keskeiset asiat. Määritin kuitenkin korulle kohderyhmän ennen suunnittelun aloittamista. Näin suunnitteluprosessi on lähempänä tuotteiden suunnittelua tulevassa ammatissani. Korun kohderyhmä on historian elävöittämisestä harrastavat henkilöt.

2 VIIKINKIAJAN KORUJEN HISTORIA

2.1 Korukulttuuri

Viikinkiaikana korut merkitsivät paljon muutakin kuin pelkkää somistusta. Korut kertoivat vauraudesta ja suuresta asemasta. Etenkin kalliimpia pronssi- ja hopeakoruja on löydetty pääasiassa varakkaampien haudoista. Naiset käyttivät arkisinkin koruja ja vaikka miesten korut olivat usein vaatimattomampia, miesten koristukseen kuului myös näyttävät kankaat ja kupeella kannettava miekka. (Talvela 2015.)

Yksi miesten tapa näyttää vaurauttaan oli antaa vaimoilleen korulahjoja. Pääasiassa nämä korut olivat hopeisia ja jopa kultaisia kaularenkaita. Aina kun miehen omaisuus kasvaa, tämä lahjoittaa vaimolleen uuden renkaan. Siispä useasti nainen saattoi kantaa montakin rengasta kaulallaan. (Stanburrough Cook 1923.)

Korut olivat myös yleinen maksuväline. Vaikka rahaa painettiin viikinkiajalla, arvokkaasta materiaalista valmistetut korut ja muut esineet kävivät vaihtotavarana ja kulkivat kätevämminkin mukana. Tiettyjä koruja, joista saattoi irrottaa paloja maksutilanteissa, valmistettiin nimenomaan juuri vaihtokauppoja varten. Viikinkien uskottiin myös sulattaneen muista maista tulleita hopearahjoja koruiksi. (Miettinen 2021.) Suosittuja maksuvälineitä olivat kaularenkaat, jotka usein valmistettiin palmikoidella tai kietomalla jalometallitankoja yhteen. Tutkijat ovat päätelleet, että renkaita pitivät yllään sekä miehet että naiset. Näistäkin koruista saatettiin irrottaa paloja maksutilanteissa. (Berganza 2019.)

Kaularenkaat, kuten monet muutkin korut, olivat osoitus käyttäjänsä vauraudesta. Ne myös olivat suosittuja merkkejä käyttäjänsä vannomista valoista ja lupauksista. Viikinkien kulttuurissa lupauksen pitäminen oli hyvin tärkeä asia ja heillä oli tapana yhdistää lupauksia kantamiinsa esineisiin. (Sons of vikings 2021)

Maallisempien käyttötarkoitusten lisäksi koruilla oli myös hengellinen puoli. Niiden teemana oli lähes aina uskonnollisia symboleita ja tyyliteltyjä eläinten- ja kasvien hahmoja. Eri eläimillä oli omat symboliset merkityksensä. Mytologiasta viikinkien suosituimpia symboleita oli mm. Mjöltnir eli Thorin vasaara, elämän puu Yggdrasil ja Valknut-kolmio. Viikingit käyttivät eri symbolein koristeltuja koruja eri tarkoituksiin. (Viking warrior design 2021.)

Kaikkien korujen käyttötarkoitukset eivät ole tutkijoillekaan täysin selvää. Borgista, Lofoottien saaristosta Bøstadista löydetyn viikinkiaikaisen pitkätalon tiluksilta kaivettiin esiin mysteerisiä kulta-amuletteja. Ne ovat ohuita, 1–2 neliösentin kokoisia kultalaattoja, joissa on kohokuvioita. Korut olivat haudattuna pitkätalon pääsalin alapuolelle, joten niiden tarkoitus oli todennäköisimmin olla osa jotakin rituaalia mahtisuvun siunaamiseksi, eikä niitä siis ollut tarkoitus pitää yllä koruina. Amulettien tarkoituksiperää ei tiedetä varmasti, mutta niiden uskotaan symboloineen jumalan Freyr ja hänen vaimonsa Gerdin avioliittoa. (Lofotr julkaisuaika tuntematon.)

2.2 Korujen ulkonäkö ja symboliikka

Viikinkiajan korut oli koristeltu kaunein ornamenttikuvioin. Kuviot olivat symmetrisiä ja koostuivat eläimiä ja joskus mytologian symboleita esittävistä hahmoista. Eläinhahmot olivat erittäin tyyliteltyjä ja hieman abstrakteja. Monia hahmoja on jopa vaikea tunnistaa. Tästä hyviä esimerkkejä on Luistarin hautalöydöistä löydetty rintakoru, jossa pitäisi näkyä sama toistuva kuvio kahdesta vastakkain seisovasta linnusta. (Lehtosalo-Hilander 1982, 91–93. Kuva 1.)

Kuva 1. lintuornamentilla koristeltu rintakoru. (Lehtosalo-Hilander 1982)

Rintakorut olivat suosiossa niin miehillä kuin naisilla. Hautalöydösten perusteella rintakorujen muodoissa oli paljon variaatiota. Monet yksinkertaisemmat rintakorut olivat pitkulaisen mallisia, keskeltä paksumpia kaaria, joita koristi symmetrisesti asetellut viivat. Näyttävämpiä ja koristeellisempia olivat pyöreät ja ovaalin malliset rintakorut: niiden koristeluun käytettiin kaikenlaisia symmetrisiä ornamenttikuvioita. Joissakin koruissa on ollut myös keskiosa lasia tai luuta, jota kehystää pronssireunus. (Lehtosalo-Hilander 1982, 86–96.)

2.2.1 Symboliikkaa mytologiasta

Kuten muissakin kulttuureissa, viikinkien tiedetään käyttäneen jumaliensa ja uskontonsa symboleita koruissa tuomaan turvaa kantajalleen. Viikinkien muinaisuskossa oli useita jumalia, joilla jokaisella oli oma tehtävänsä maailman ja ihmisten suojelemisessa. Jumalten lisäksi koruissa ja muissa esineissä esiintyy myös myyttisiä olentoja ja ilmiöitä. (Valknut 2023.)

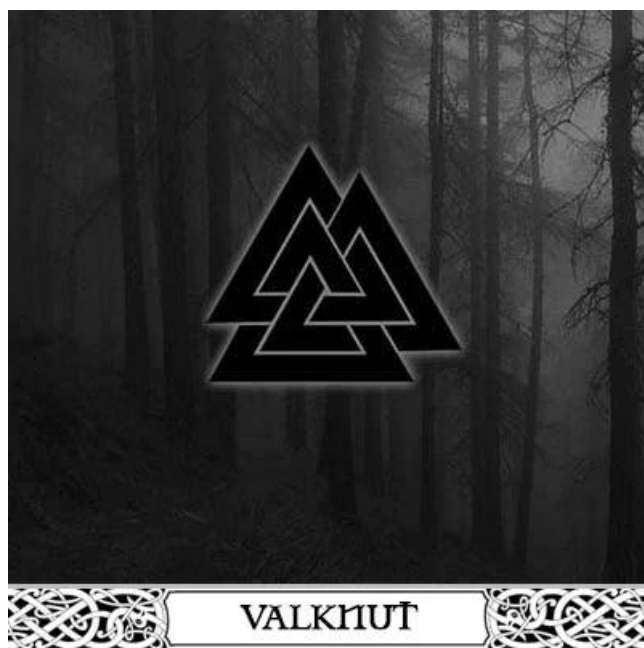
Koruissa kaikista eniten käytetty symboli oli Thorin vasara Mjöltnir (kuva 2 s. 8.) Thor oli ihmisten ja ennen kaikkea maanviljelijöiden suojelija. Hänelle uhrattiin mm. viljaa ja kotieläimiä hyvän sadon

toivossa. Thoria kutsutaan ukkosenjumalaksi, koska ennen uskottiin ukkosen johtuvan Thorin vuo-
hien vetämästä vaunusta ja salamaniskut olivat mahtavan Mjöltnir-vasaran kalahduksia. Kääpiöiden
takoma Mjöltnir symboloi elämän suojelua pahoilta voimilta. Vasaran symbolisen merkityksen ja
Thor-jumalan suosion vuoksi ei ole siis mikään ihme, että Mjöltnir oli yleisin aihe koruissa. Mjöltnir-
korujen käyttö lisääntyi suuresti kristinuskon levittyä viikinkiyhteisöihin, koska ihmiset halusivat näyt-
tää Thorin symbolilla, että he valitsivat vanhan uskontonsa. (Völva 2017; Anderson 2022.)

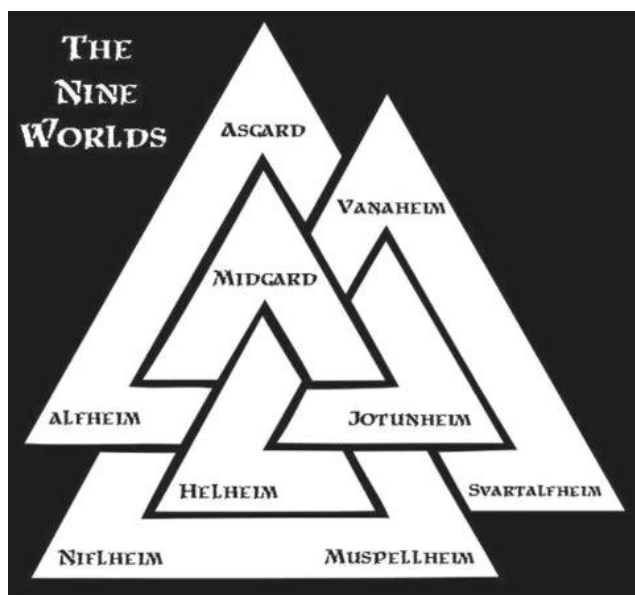

Kuva 2. Mjöltnir. (Anderson 2022.)

Jumalten kuningas Odin tunnettiin sodan, viisauden, runouden sekä kuoleman jumalana. Hänellä oli monia eri symboleita. Näistä yksi on Valknut, joka koostuu kolmesta toisiinsa linkittyneestä kolmiosta (kuva 3 s. 9.) Symbolin alkuperäistä nimeä ei nykyään tiedetä, vaan nimi Valknut on keksitty sanoista "varl" eli "kuolleet soturit" ja "knut" eli "solmu". Valknutin uskotaan olleen kuoleman symboli. Valknutin kolme komiota on myös saattanut symboloida mm. kolmea kohtalon jumalaa Urdia, Verdania ja Skuldia. Kolmioiden yhdeksän kulmaa on myös voinut edustaa viikinkien muinaisuskon mukaista maailmankuvaa, yhdeksää maailmaa (kuva 4 s. 9.) Vaikka Valknutin tarkempaa historiaa ei olla osattu päätellä, se on silti ollut hyvin yleinen kuvio monissa esineissä, rakennuksissa ja hautapaikoissa. (Viking heritage 2022.) Valknut on Odinin symboli, jonka käyttäminen edusti käyttäjänsä uskollisuutta Odinille, kuten Mjöltnirin kantaminen edusti uskoa Thorille (Valknut 2020).

Kuva 3. Valknut. (Viking heritage 2022.)

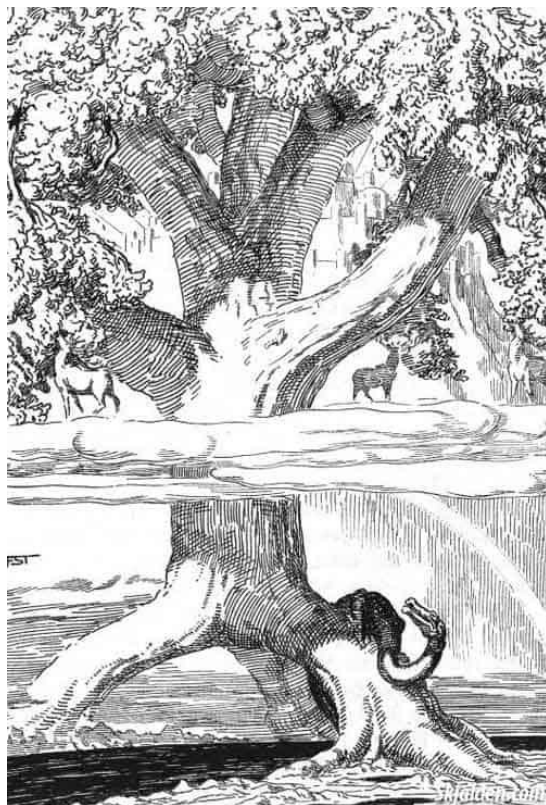

Kuva 4. Kaikki yhdeksän maailmaa valknutin sisällä. (Viking heritage 2022.)

Toinen ikoninen Odinia symboloiva asia ovat hänen korppinsa, Huginn ja Muninn. Odin oli mytologian kertomuksissa äärimmäisen tiedonjanoisen henkilö ja pyrki aina olemaan mahdollisimman tietoinen kaikesta. Hänen korppinsa auttoivat häntä tässä kunnianhimoisessa pyrkimyksessään kiertämällä ja tarkkailemalla kaikkia yhdeksää maailmaa. Huginn ja Muninn lähtevät matkalleen joka aamu auringon nousun aikaan, ja illalla ne palaavat kertomaan Odinille kaiken näkemänsä. Huginn tarkoittaa ajatusta ja Muninn muistia. Joidenkin teorioiden mukaan korpit saattavat olla myös Odinin itsensä ruumiillistuma. (Skjalden 2020.)

Kaikki symbolit eivät olleet suoraan kytköksissä johonkin tiettyyn jumalaan. Elämän puu Yggdrasil on valtava maailmojen keskellä kasvava saarni, jonka oksat ja juuret ulottuvat kaikkiin yhdeksään maailmaan (kuva 5 s. 10.) Yksi sen juurista ulottuu pyhän kaivon viereen, josta ajan persoonallistumat

eli Nornat kaatavat vettä sen juurille pitääkseen puun terveenä. (Skjalden 2020.) Yggdrasil on pyhän veden ansiosta ikivihreä ja kannattelee maailmankaikkeutta, sekä piti jumalat hengissä kantamillaan hedelmillä. Näistä syistä sitä kutsuttiin elämän puuksi. Puu symboloi yhtenäisyyttä, elämän kiertokulkua, kosmosta, kohtaloa, aikaa sekä harmoniaa ja tasapainoa. (Bukéia 2021.)

Kuva 5. Piirros elämänpuu yggdrasilista. (Skjalden 2020.)

2.2.2 Symboliikkaa luonnosta

Vaikka jumalat ja myyttiset ilmiöt olivatkin iso osa viikinkiajan kulttuuria, eniten inspiraatiota korujen kuviointiin saatiin eläimistä. Viikingeillä olikin läheinen suhde eläimiin. Uskottiin, että jokaisella ihmisellä oli osa sielusta kytköksissä heidän toteemieläimeensä. Näitä henkielämiä kutsuttiin nimellä fylgja ja ne voivat näyttäytyä eläimen tai naisen hahmossa. Toteemieläinten uskottiin antavan turvaa valitsemalleen ihmiselle ja hänen perheelleen sekä heijastavan kyseisen ihmisen sisintä. Henkilön luonne määrittää, missä eläinhahmossa fylgja esiintyy. Esimerkiksi vahvan soturin toteemieläin on todennäköisimmin karhu tai jokin muu voimakas eläin. (Jones 2022.)

Koruissa esiintyvät eläinkuviot olivat symmetrisiä ornamenttikuvioita (kuva 6 s. 11.) Taidetyylin uskotaan saaneen vaikutteita Etelä-Euroopasta, josta kehittyi pohjoisessa oma uniikki tyylinsä. (Dæhlen 2021.)

Kuva 6. Eläinaiheista ornamentiikkaa rintakorussa. (Dæhlen 2021.)

2.3 Materiaalit

Koruihin käytetyt metallit olivat pääasiassa hopeaa ja pronssia. Kultakin oli suosittua, mutta sen kalliin hinnan vuoksi vain varakkaimmilla oli varaa kultakoruihin. (Diamond foundary julkaisuaika tuntematon.) Kultaa, hopeaa ja pronssia työstettiin samoin metodein ja niistä tehtiin kaikenlaisia koruja. Pronssikoruihin saatettiin usein lisätä hopea- ja kultayksityiskohtia filigraanitekniikalla. (Historiska julkaisuaika tuntematon.)

Jalometallien lisäksi vaurautta osoitettiin koruissa myös lasihelmillä. Ne olivat hyvin suosittuja viikinkiajalla. Lasihelmet olivat arvokkaita esineitä, yksi helmi saattoi maksaa pienen omaisuuden. Helmien arvokkuuden vuoksi oli yleistä, että yhdessä korussa oli vain pari helmeä. Useamman kappaleen helminauhojakin tehtiin, jos omistajalla oli varaa tai hänelle oli ajan saatossa kertynyt enemmän helmiä. (Von Herten 2023.) Lasihelmien valmistusmenetelmät eivät poikkea nykyaikaisista menetelmistä mitenkään muuten, kun että lasin sulatukseen käytettiin uunia kaasupillin sijaan. Helmiin käytetty lasi saatiin Länsi-Euroopasta tulleilta kauppiailta ja se oli samaa soodaliasia, mitä nykyäänkin käytetään suurimpaan osaan lasituotteista. (Renart julkaisuaika tuntematon)

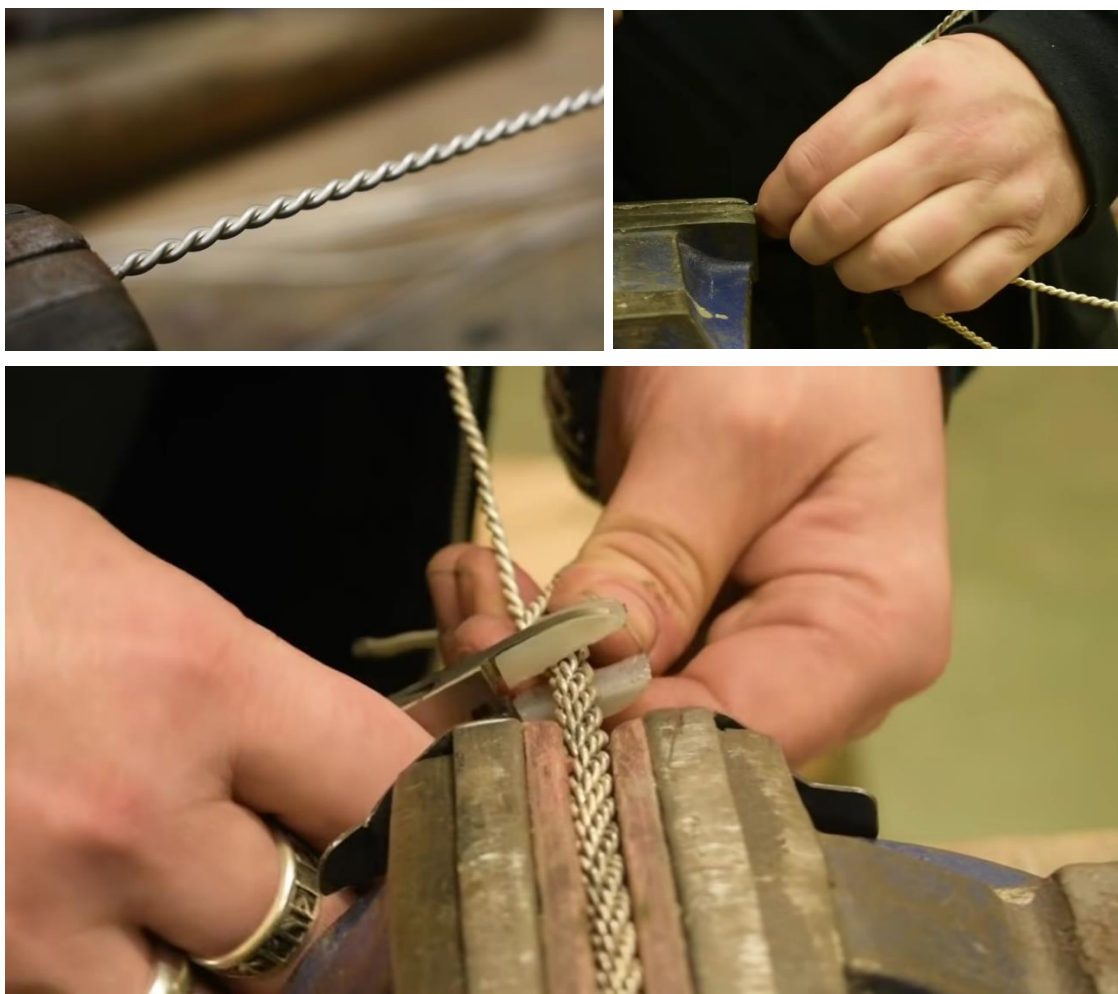
Luuta käytettiin aivan kaikenlaisiin esineisiin, vähän samaan tapaan, kun nykyään käytetään muovia. Vaikka Luu ei ollut koruissa niin yleinen raaka-aine kuin metallit, siitä silti tehtiin mm. rannekoruja ja helmiä. Luuta ja sarvea käytettiin myös korujen valmistuksessa esim. muottina valuun menevälle vahalle tai vasaroiden ja sahojen kädensijoina. (Levick 1993; Williamson 2002.)

Koruihin käytettiin myös simpukoita. Ibin Fadlanin päiväkirjassa mainitaan, että viikingit saattoivat maksaa suuria hintoja eräästä tietystä vihreäkuorisesta simpukasta, jota voi löytää mm. laivojen pohjasta. Kirjoituksessa ei sanottu tarkemmin simpukan lajia. (Stanburrough Cook 1923.)

2.4 Korunvalmistustapoja

Korujen valmistusmenetelmät eivät ole muuttuneet erityisen paljon viikinkiajalta, sähkölaitteita ja juottamismenetelmiä lukuun ottamatta tietysti. Kultasepät käyttävät nykyäänkin samoja työkaluja, vaikkakin he ostavat välineensä valmiina. Viikinkiaikaisen kultasepän piti itse osata valmistaa työkalunsa sekä työhön tarvittavat kemikaalit. (Åsten 2023.)

Sormuksia sekä ranne- ja kaularenkaita tehtiin kietomalla tai palmikoimalla metallitankoja yhteen (kuvat 7–9.) Menetelmä oli yksi suosituimmista. (Berganza 2019.) Tekniikasta löytyy nykyäänkin tarkkoja ohjeita. Replikoita tekevät käsityöläiset jakavat videoita ja tutoriaaleja renkaiden tekoon, joten tekniikan toteutus autenttisesti olisi itsellekin mahdollista.

Kuvat 7–9. Kollaasi kiedotun kaularenkaan valmistuksen vaiheista. (Asgard 2018.)

Viikingit tekivät kuvioita metalleihin vasaralla ja eri mallisilla taltoilla, samoin kuin pitoisuus- ja tekijän leimat tehdään nykyään. Tiettyjä kuvioita varten tehtiin oma leimakärki. (Asgard 2018. Kuvat 10–11 s. 13.)

Kuva 10. Kuvioden lyömistä hopeaan erilaisilla leimakärjillä. (Asgard 2018.)

Kuva 11. Leimakärkiä. (Asgard 2018.)

Hopealangasta punottu ketju oli viikinkiajalla suosittu (kuva 12 s. 14.) Yhtenäisestä langasta punottiin putki, joka lopuksi venytettiin siten, että punokset tiivistyivät yhtenäiseksi kuvioksi. Lopullinen ketju on saumaton ja taipuisa, hieman käärmettä muistuttava ketju. (BBX 2015.) Tekniikan suosio alkoi vetolevyn keksimisestä. Vetolevyllä voi tehdä pitkää ja ohutta metallilankaa, sekä viimeistellä valmiin ketjun. Ennen yhtenäisen langan punontaa samantyyllisiä ketjuja saatiin pujottamalla monia pieniä renkaita yhteen (kuva 13 s. 14.) Varhainen menetelmä oli hyvin hidasta ja vaikeaa, joten ei ihmeekään miksi se korvattiin nopeasti langalla tehtävällä versiolla. (BBX 2015.)

Kuva 12. Hopealangasta punottua ketjua. (Colleen A julkaisuaika tuntematon.)

Kuva 13. Varhainen lenkeistä tehty ketju. (BBX 2015.)

3 KORUN SUUNNITTELUPROSESSI

3.1 Kohderyhmä

Varsinaista asiakasta opinnäytetyölläni ei ole, mutta halusin määrittää korulleni mahdollisen käyttäjäryhmän. Näin suunnitteluprosessi tuntuu enemmän siltä, mitä se normaalisti asiakastoissa olisi. Suunnittelu myös mielestäni helpottuu ja pysyn paremmin alkuperäisessä aiheessa kiinni, jos teen tuotteen kohderyhmälle.

Päätin ottaa asiakasryhmäkseni viikinkiajan historian elävöittämisen harrastajat. Historian elävöittäjät pyrkivät replikoimaan valitsemaansa aikakauden elämää mahdollisimman autenttisesti. He eivät ole larppaajia eivätkä esiintyjiä. Historian elävöitys -tapahtumissa ei ole yleisöä eivätkä osallistujat esitä mitään roolia. He vain ilmaisevat kiinnostustaan historiaan kokeilemalla eri aikakausien elämäntyyliä. (Harpf ja Hihnavaara 2020.)

Otin selvää historian elävöittäjien korumielityksistä olemalla yhteyksissä eri järjestöihin. Lähetin historian elävöitys järjestöjen hallitusten jäsenille sähköpostilla kyselyn viikinkiajan korukulttuuriin ja historian elävöittäjien korujen käyttöön liittyen. Alustavasti tiesin, että elävöittäjät ovat hyvin perehtyneitä valitsemaansa aikakauteen. Joten kysely ei pelkästään kartoittanut kohderyhmääni, vaan se tuki myös tiedonhakuani muinaiskorujen historiasta.

Sähköpostkyselyihin ei vastannut erityisen moni, mutta Harmaasusien järjestön puheenjohtajalta, Maria Von Hertzeniltä, sain perusteellisia vastauksia. Hänen kanssaan sain myös järjestettyä video-palaverin, jossa haastattelin häntä kasvotusten. Tässä vaiheessa minulla oli jo muutama luonnos valmiina, joten haastattelun aikana sain myös palautetta ideoihini.

Von Hertzenin mukaan historian elävöittäjiin mahtuu kaikenlaisia harrastajia. Elävöittäjät voivat olla hyvin tarkkoja käyttämiensä asusteiden autenttisuudesta aina tekotapoihin ja materiaaleihin asti. On kuitenkin myös yleistä, että harrastajalle ei ole niin väliä asusteen materiaali ja valmistus, kunhan se näyttää hyvältä. Tämä on yleistä, jos henkilön budjetti on rajallinen. Haastattelusta ymmärsin, että kaikille historian elävöittäjille on kuitenkin tärkeää aikakaudelle ominainen muotokieli ja estetiikka. Harrastajia yhdistää myös se, että he perehtyvät aiheeseensa suurella mielenkiinnolla ja haluavat aina oppia aikakaudesta lisää. (Von Hertzen 2023)

Historian elävöittämiseen siis usein kuuluu tehdä itse asusteet ja nämä käsityöt ovat monille suuri osa huvia. Korutkin asiakas siis yleensä mieluiten tekisi itse. Siispä koruni tekomenetelmän kannattaisi olla sellainen, mikä on tavallisesti vaikeaa toteuttaa kotioloissa. Asiakkaiden asusteet eivät ole näytöksiä varten vaan käyttöä varten, joten korun kuuluu siis olla mukava ja kestävä käyttökori. Autenttinen muotokieli on asiakkaalle hyvin tärkeää. Materiaaleissa ja valmistusmenetelmissä asiakkaat itse oikovat lähinnä budjettisyydestä. Koska kuitenkin haluan korun olevan mahdollisimman houkutteleva asiakasryhmälleni, korun on noudatettava aikakauttaan mahdollisimman hyvin, muotoilusta materiaaleihin.

3.2 Ideointi ja luonnokset

Opinnäytetyöni tärkeä osa on oppia uusia valmistusmenetelmiä, joten aloitin jo tiedonkeruun aikana suunnittelemaan korua kiinnostavien valmistusmenetelmien pohjalta. Eniten minua kiehtoivat metallilangoista punotut ketjut ja renkaat. Paksusta hopealangasta punotut renkaat olivat aikakaudelle ominaisia ja en ollut koskaan kokeillut vastaavaa valmistusmenetelmää. Kaularenkaiden lisäksi silmäni osuivat näyttävät rintakorut, jotka olivat myös ikonisia viikinkiajan koruja. Tutkiessani Luistarin hautalöydöksiä näin kuvan kauniista rintakoruista, jotka olivat kytköksissä toisiinsa ketjuilla (kuva 14.) Varhaisissa luonnoksissani pyrin pohtimaan kyseisten korumallien rakennetta ja mahdollista symboliikkaa.

Kuva 14. Rintakorut, jotka ovat yhdistetty ketjuilla. (Lehtosalo-Hilander 1982.)

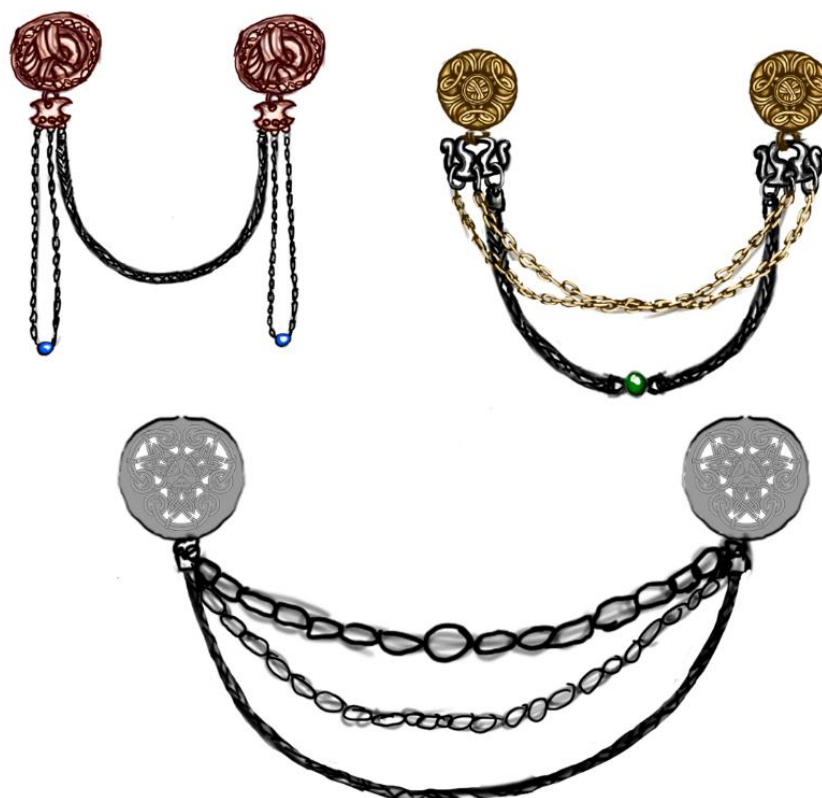
Päädyin pitkän pohdinnan jälkeen lopulta kahteen pyöreään rintakoruun, jotka ovat yhdistetty ketjuilla. Tämä korumalli on näyttävä ja siinä pääsen kokeilemaan niin rintakorujen valmistusta kuin

ketjujen punomista hopealangalla. Seuraavaksi luonnostelin ketjujen asettelua ja mahdollisia materiaaleja (kuva 15 ja kuva 16 s. 18.)

Tässä vaiheessa suunnittelua pidin haastattelun Harmaasuisien puheenjohtajan, Maria Von Hertzenin kanssa. Hänen mukaansa rintakoruideani on hyvä ja aikakaudelle sopiva. Tällaisia ketjulaitteita ovat käyttäneet varakkaammat emännät ja niitä on käytetty erityisesti juhlallisissa tilaisuuksissa. Historian elävöittäjät eivät kovin usein pukeudu tietyn säädyn edustajaksi. Pukukoodi on enemmänkin käytännönläheisempää: jos on tekemässä ruumiillista työtä, niin pukeutuu ennemmin rengin tai piian vaatteisiin. Jos on katsomossa esim. taisteluturnauksissa, niin silloin voi laittaa hienommat vaatteet. (Von Hertzen 2023.)

Kuva 15. Varhaisia Photoshopilla piirrettyjä luonnoksia ketjujen asettelusta. (Kääriäinen 2023.)

Kuva 16. Photoshopissa piirrettyjä suunnitelmia ketjun- ja materiaalien asettelusta. (Kääriäinen 2023.)

Korun suurimmat katseenvangitsija ovat rintakorut. Niihin saa myös eniten ornamentiikkaa. Viikinkiajalla käytetyistä ornamenttikuvioista itseäni miellytti eniten borretyylinen kuviointi (kuva 17 s. 19.) Siinä on paksuja nauhoja ja kuvioita, jotka kietoutuvat usein tiukkoihin ja runsaisiin solmuihin. Eläinhahmot ja muut yksityiskohdat koostuvat pääasiassa symmetrisistä, geometrisistä kuvioista. (Markusen 2016.)

Borre Style

c. 850 — 950

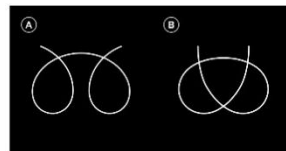
Shapes

- 1 Tight, knot-like interlacing.
- 2 Equal-sided geometric figures (circles and squares).
- 3 Spirals.
- 4 Triangular head facing forward.
- 5 Round or almond-shaped eyes.
- 6 Protruding ears.
- 7 Oval snout.
- 8 Short and squat proportions.
- 9 Slim and elongated legs.

Outlines

Even outlines without tapering or indents.

Flow

Circular curves favoured.

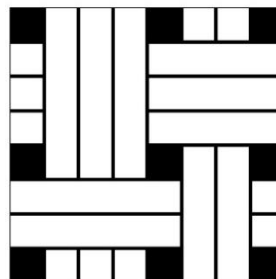
A Curly loops.
B Pretzel knots.

Head

Body

Pattern

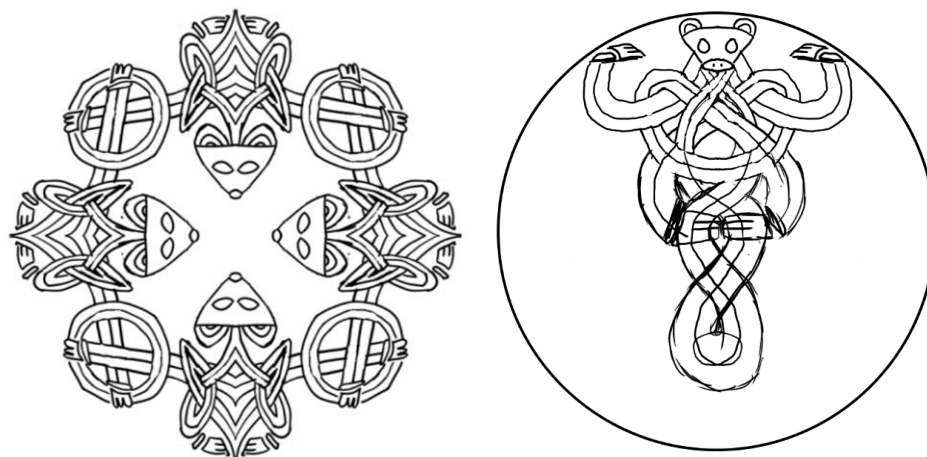
- Very tight interlacing with almost no visible background.
- Double contours may appear.
- Double-strand ribbons.
- Triple-strand ribbons.
- High relief.

Jonas Lau Markussen

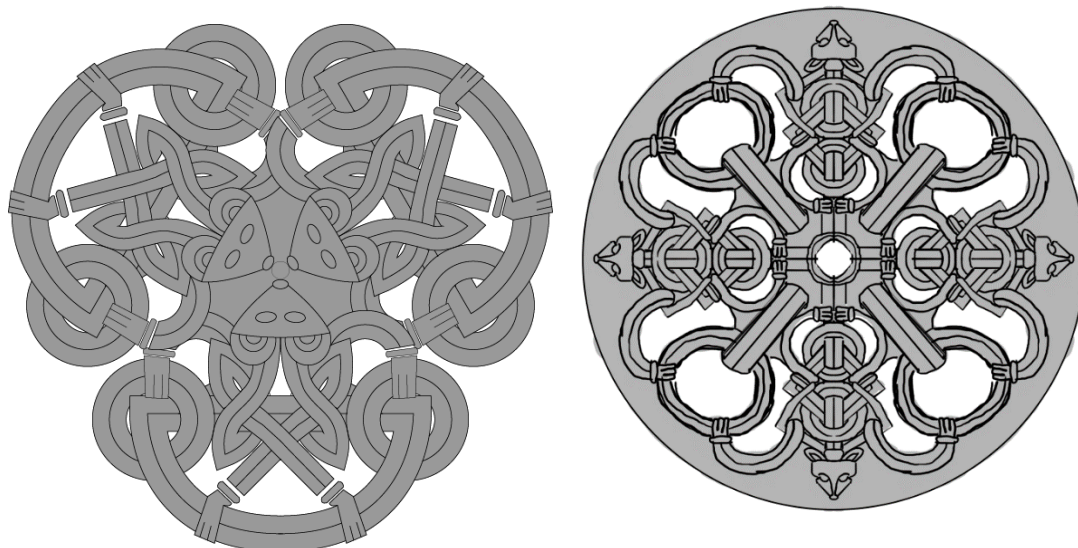
The Anatomy of Viking Art — Borre Style

Kuva 17. Ohjeita borre-tyyliseen ornametti kuviointiin. (Markussen 2016.)

Rintakorujen ornametiikalla tuodaan esiin tuotteen symboliikkaa. Tutkiessani viikinkiaikaisten ihmisten suhdetta luontoon ja eläimiin, löysin tietoa sen ajan kulttuurin toteemieläimistä, flyggareista. Käsitös suojelevista henkiolennoista on aina ollut minulle kaunis konsepti, joten ensimmäisissä ornamettiharjoituksissa näkyy suunnitelmia kettu- ja karhutoteemieläimistä (kuvat 18–19 ja kuvat 20–21 s. 20.)

Kuvat 18–19. Photoshopissa borre-tyylillä luonnostellut kettu (vasen) ja karhu (oikea) ornamettiharjoitukset. (Kääriäinen 2023.)

Kuvat 20-21. Lisää kettuaiheisia ornamenttikuvioita borre-tyylillä. (Kääriäinen 2023.)

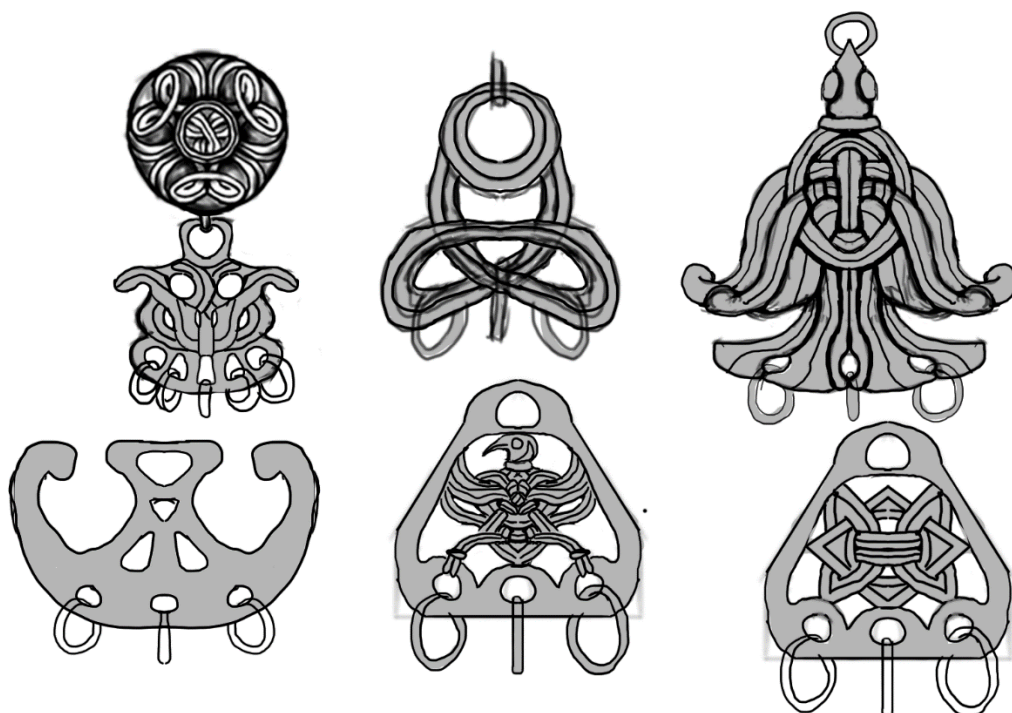
Harjoitellessani ornamentiikkaa pohdin samalla, miten koru voisi kuvastaa historian elävöittäjiä. Vaikka yksilöllinen koru toteemieläimestä olisi ollut ihan toimiva konsepti, mielestäni siitä puuttui jotain. Halusin korun kuvastavan koko asiakasryhmääni enemmän sekä tuoda viikinkiajan kiehtovaa mytologiaa korun suunnitteluun. Historian elävöittäjiin mahtuu monenlaista persoonaa, mutta heitä kaikkia yhdistää yksi asia: tiedonjano. Loputon mielenkiinto ja halu etsiä aina vain enemmän tietoa menneistä aikakausista.

Tämä mentaliteetti muistuttaa minua Odinista, viikinkiaikaisen mytologian jumalasta. Hänen uskotaan olevan viisas ja tiedonjanoinen. Odinilla sanottiin olevan olkapäillään kaksi korppia, jotka auttoivat häntä hänen jatkuvassa tiedonkeruussaan. Niiden nimet ovat Huginn, joka tarkoittaa ajatusta ja Muninn, joka tarkoittaa muistia. Korpit kiersivät maailmaa joka päivä kertoakseen Odinille kaiken, mitä ovat nähneet ja kuulleet. (Skjalden 2020.) Korppien konsepti oli mielenkiintoinen ja inspiroiva, joten ryhdyin luonnostelemaan korppeja borre-tyylillä (kuva 22. s. 21.)

Kuva 22. Korppi -aiheisia borre ornamentti luonnoksia, piirretty Photoshopilla. (Kääriäinen 2023.9)

Seuraavaksi kiinnitin huomioni ketjun pidikkeisiin. Luonnoksissani aluksi tähtäsin yksinkertaisempaan muotoiluun, mutta niihinkin lisäsin pian ornamenttikuviota (kuva 23.)

Kuva 23. Luonnoksia ketjun kiinnikkeistä. (Kääriäinen 2023.)

Lopullinen suunnitelmani oli siis kaksi pyöreää rintakorua, jotka on yhdistetty toisiinsa ketjuilla (kuva 24 s. 22.) Ketjuista keskimmäinen on hopealangasta punottua ketjua. Sivuille tuli tavallista hopeaketjua, joiden keskelle kiinnitettiin viikinkiaikakaudelle ominaiset lasihelmet tuomaan väriä. Korun

teemana on Huginn ja Muninn, Odinin korpit. Ne edustavat käyttäjänsä, eli historian elävöittäjien loputonta tiedonjanoa.

Kuva 24. Mallikuva lopullisesta konsepti-ideasta. (Kääriäinen 2023.)

3.3 Koruun valitut materiaalit ja valmistusmenetelmät

rajallisen aikataulun vuoksi korun valmistuksessa joudun käyttämään enemmän nykyaikaisia välineitä, kun olin suunnitellut. Kokeilen tietysti vanhoja valmistusmenetelmiä, mutta mm. valukappaleiden ja vahamallien viimeistelyyn joudun käyttämään mikroporaa. Onneksi suurin osa nykyään käytetyistä välineistä poikkeaa yllättävän vähän viikinkiajan välineistä. Käytän moderneja laitteita vain prosessin nopeuttamiseen ja pyrin niitä käyttäessä siihen, että koru ulkonäöllisesti säilyy yhä muinaiskoruna.

Materiaaleiksi valitsin hopean ja pronssin. Nämä olivat viikinkiajalla varsin yleisiä korumetalleja. Rintakorut ja ketjujen kiinnikkeet ovat pronssisia valukappaleita. Koulun jalometallipajan tarjoamista valutekniikoista viikinkiaikaa lähimpänä oli hiekkavalutekniikka, joten päätin tehdä sillä valukappaleet. Valutekniikan hyvä puoli on, että se säilyttää vahamallin ehjänä. Ei siis tarvitse käyttää aikaa kahden samanlaisen vahakappaleen valmistamiseen ja korusta tulee symmetrisempi, kun molemmat

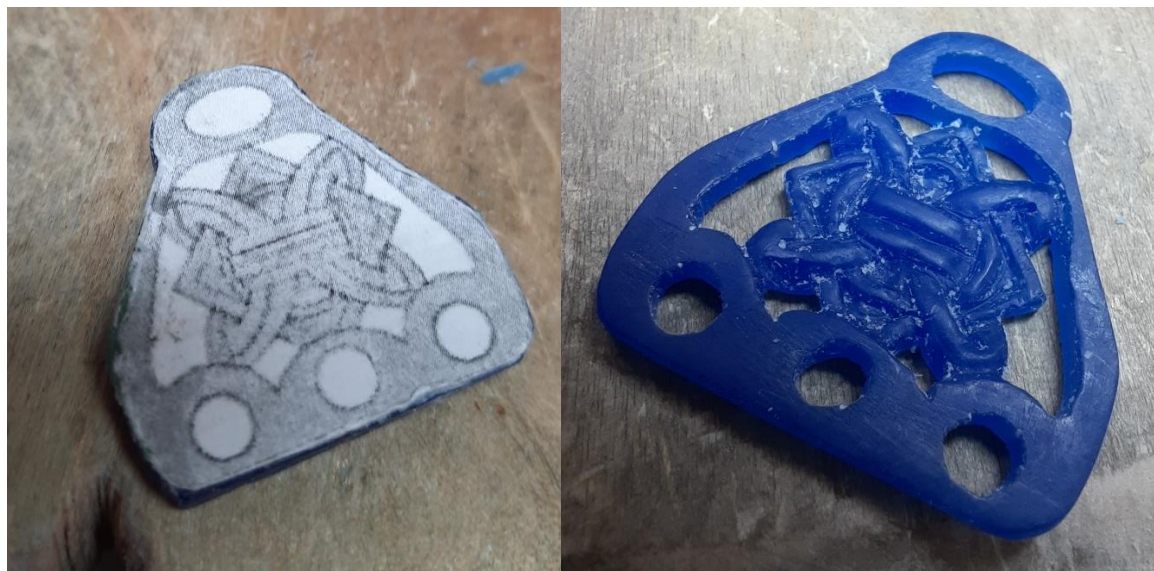
rintakorut ovat samanlaiset. Valutekniikka oli myös itselleni vieras, eli sen käyttäminen edistää oppimistani työn aikana.

Päätin, että ketjut ovat hopeaa, koska ne tuovat mukavaa värivaihtelua pronssin kanssa. Keskimmäinen ketju punotaan hopealangalla. Vaikka materiaali on minulle varsin tuttu, en ollut aiemmin keillut viikinkiajan ketjun punontaa.

4 TUOTTEEN VALMISTUS

4.1 Vahamallit

Vahamallit tein sinisestä kovavahasta kaivertamalla mikroporalla. Aluksi piirsin Illustratorissa haluamani kuviot oikeaan mittakaavaan, jotka tulostin paperille. Leikkasin ja liimasin piirustuksen vahan pintaa, jota lähdin työstämään mikroporalla piirroksen mukaisesti (kuvat 25–26.) Tein rintakorusta ja ketjun pidikkeestä yhden vahakappaleen (kuva 31 s. 25.) Rintakorulle sain riittävän suuren, pyöreän muotoisen vahapalan tekemällä messinkilevystä muotin, johon sulatin kovavahaa (kuvat 27–28.)

Kuvat 25-26. Ketjun kiinnikkeen vahamallin työstöä. Vasemmalla vahakappaleessa on vielä liimattuna paperille tulostettu piirros. Oikealla olevassa kuvassa näkyy valmis vahamalli. (Kääriäinen 2023.)

Kuvat 27-28. Rintakorujen vahamalliin tarvitsi tehdä muotti messingistä (vasen). Pyöreäksi sulatetun vahan kaiversin kuperaan rintakorun malliin (oikea), ennen kuin liimasin paperisen piirroksen mallin pintaan. (Kääriäinen 2023.)

Kuvat 29 - 30. Rintakorujen vahamallin työstöä. (Kääriäinen 2023.)

Kuva 31. Molemmat vahamallit valmiina valuun. (Kääriäinen 2023.)

4.2 Valukappaleet

Valamiseen käytin hiekkavalua, koska se on lähempänä tutkimaani aikakautta kuin kipsivalu. Hiekkavalussa tampataan nahkeaa öljyhiekkaa kahteen metalliseen kehikkoon mahdollisimman tiiviisti (kuva 32 s. 26.) jonka jälkeen vahamalli puristetaan niiden väliin tiiviisti. Kappaleet irrotetaan toisistaan ja vahamalli otetaan välistä pois. Näin kehikkoihin painettuun hiekkaan jää vahamallin muotoinen aukko (kuva 33 s. 26.) Hiekkaan kaiverretaan vielä valukanava, johon kaasupillillä sulatettu pronssi kaadetaan.

Kuvat 32–33. Ketjun pidikkeen hiekkavalun valmistusta. Vasemmassa kuvassa näkyy muotti, ennen kuin siihen on painettu vahamalli. Oikealla näkyy valmis muotti. (Kääriäinen 2023.)

Valaminen epäonnistui minulta monta kertaa. Hiekkavalu ei ollut minulle ennestään tuttu, eikä se ihan yksinkertaista ollut. Ohjaava opettajani, lehtori Jarno Räsänen, opetti minulle tekniikan tekemällä esimerkkivalun ensimmäisestä ketjun pidikkeestä (kuva 35 s. 27.) Sen jälkeen lähdin valmistamaan toista ketjun pidikettä itsenäisesti. Prosessin helpoin osuus itselleni oli itse hiekkamuotin tekeminen. Olisin voinut luulla, että muotin teko olisi ollut haastavin osuus. Kaikki tekemäni virheet tuli kuitenkin pronssin sulattamisessa ja kaatamisessa. En antanut riittävästi lämpöä metallille, joten se ehti jähmettyä ennen kuin oli täyttänyt koko kappaleen (kuva 34 s. 27.) Pääsin siis tekemään useita toistoja, kunnes sain edes yhden valukappaleen onnistumaan. Valamisen kanssa oli kuitenkin niin paljon ongelmia myös rintakorujen kohdalla, että jouduin pyytämään lehtori Jarno Räsäsen auttamaan vielä uudestaan valamisessa. Opettajan valamat kappaleet onnistuivat hyvin (kuva 36 s. 27.)

Kuva 34. Vajaita kappaleita valettu liian vähän kuumennetulla metallilla. (Kääriäinen 2023.)

Kuvat 35–36. Onnistunut valu ketjun pidikkeestä (vasen) ja rintakorusta (oikea). Molempien ketjun pidikkeiden reiät umpeutuivat valaessa, mutta sain ne sahattua auki jälkikäteen. (Kääriäinen 2023.)

Valamisen jälkeen siistin kappaleiden pinnat ja yksityiskohdat mikroporalla, viiloilla ja hiomapaperilla (kuva 37.) Hiekkavalusta tullut pinta oli hyvin epätasaista, joten jouduin käyttämään paljon aikaa sen siistimiseen. Saatuaani pinnan hyvän näköiseksi kiillotin kappaleet kiillotuslaikoilla.

Kuva 37. Siistityt ja kiillotetut rintakorut. (Kääriäinen 2023.)

4.3 Punottu ketju

Keskellä oleva ketju, joka yhdistää rintakorut toisiinsa, on punottu hopealangasta. Tämäkin tekniikka oli itselleni vieras, mutta onneksi löysin varsin kattavan tutoriaalin ketjun tekemisestä. Punominen aloitetaan tekemällä rautalangasta kehikko, jossa on kuusi lenkkiä. Sitten nämä lenkit kiinnitetään teipillä esim. kynän tai virkkuukoukun ympärille siten, että niiden välit ovat mahdollisimman tasaiset. (kuva 38 s. 29.) Punonta aloitetaan kietomalla hopealanka lenkkeihin kiinni. Ketju punotaan hopealangalla siten, että se muodostaa putken kynän ympärille (kuva 39 s. 29.) Punonta sitten liu'utetaan kynästä irti ja tiivistetään vetämällä se vetolevystä. Ketju ohenee ja sen pituus kasvaa vetämisen jälkeen. (CSLdesign 2022.)

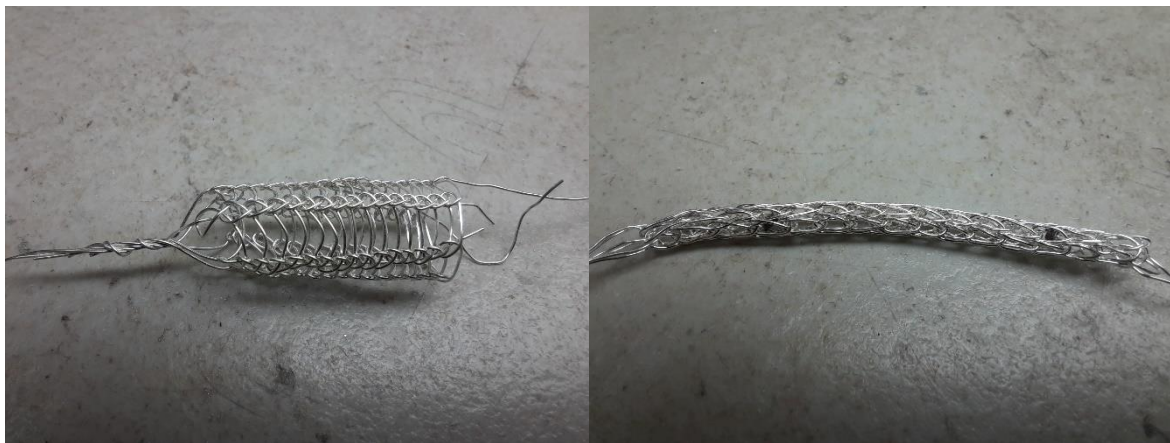

Kuva 38. Rautalangasta tehty työkalu, millä aloitetaan ketjun punonta. (CSLdesign 2022.)

Kuva 39. Punottu ketju muodostaa ontton putken. (CSLdesign 2022.)

Harjoittelin tekniikkaa aluksi tavallisella rautalangalla. Harjoituskappaleet myös auttoivat minua hahmottamaan, kuinka paljon ketjuun tulee pituutta vetämisen jälkeen. Noin kahden senttimetrin pituisesta pätkästä vetämätöntä lankaa tuli vedettynä neljä ja puoli senttimetriä. (Kuvat 40–41 s. 30.)

Kuvat 40–41. Vasemmassa kuvassa näkyy rautalangasta tehtyä vetämätöntä lankaa. Oikeassa kuvassa näkyy sama lanka vedettynä valmiiksi. (Kääriäinen 2023.)

Käytössäni oli yhden millimetrin paksuista hopealankaa ja langan pitäisi olla noin 0,4 mm, jotta sitä pystyy punomaan. Vedin siis aluksi hopealankaa vetolevyllä ohuemmaksi. Ohennettuani langat sopiviksi pääsin aloittamaan itse ketjun punonnan. Punomisen aikana piti osata arvioida, kuinka pitkä ketjusta lopulta tulisi. Punomani vetämätön lanka oli noin 15 cm ja vedettynä siitä tuli noin 30 cm. Valmiista ketjusta tuli juuri sopivan pitkä. Ketjun punonnasta tuli tasaista eikä siinä ole erityisen paljon virheitä (kuva 42.) Valmistin vielä hopealevystä kolmiolenkit, jotka juotin ketjun molempiin päihin.

Kuva 42. Valmis punottu hopeaketju. (Kääriäinen 2023.)

4.4 Korun kokoaminen ja valmis tuote

Ketjujen pidikkeiden reunimmaisii reikiin tuli roikkumaan tavallista hopeaketjua, jota oli koululla valmiiksi. Ketjujen keskelle tuli molemmin puolin siniset lasihelmet. Kiinnitin helmet ketjuihin hopealangalla. Vedin langanpätkän helmen läpi ja käänsin sen molemmat päät lenkeiksi, joihin sai ketjun kiinni. (Kuva 43.)

Kuva 43. Lasihelmi kiinnitettynä ketjuun. (Kääriäinen 2023.)

Rintakorujen kiinnitykseen käytin koululta saamaani valmista hopeaneulaa ja sen saranaa, joka myös on hopeasta. Juotin saranaosan rintakorun kääntöpuolelle. Tein myös hopealangasta lenkin, mikä pitää neulaa kiinni ja juotin senkin rintakorun kääntöpuolelle. Lopulta kaikki korun osat yhdistettiin toisiinsa hopealengeillä, jotka tein 1 mm paksuisesta hopealangasta. Koru kiillotettiin käyttäen kiillotuslaikkaa ja mikroporan huopalaikka kärkeä käytettiin pronssikappaleiden pienten yksityiskoh-
tien siistimiseen.

Valmis koru (kuvat 44–46 s. 32) edustaa tiedonjanoa. Tarvetta etsiä mielenkiinnon kohteista aina vain lisää tietoa. Aiheen inspiraatio tulee viikinkiajan mytologiasta. Korun linnut symboloivat Odinjumalan kahta korppia, jotka kiersivät maailmoja keräten tietoa ja palasivat Odinin luokse iltaisin kertomaan näkemästään. Odinin korpit, Huginn ja Muninn, tuovat omistajalleen viisautta ja uutta tietoa. Kuten mytologian korpit istuivat Odinin olkapäillä, nämä pronssiset linnut lepäävät nykyaikaisen viikingin molemmissa olkaimissa raportoimassa käyttäjälleen maailman menoista. Näyttävä koru on kaunis katseenvangitsija siistien vaatteiden kanssa ja soveltuu juhlavampiin tapahtumiin.

Kuvat 44–45. Valmis rintakoru. (Kääriäinen 2023.)

Kuva 46. Esityskuva korusta. (Kääriäinen 2023.)

5 POHDINTA

Opinnäytetyöni aihe oli erittäin mielenkiintoinen. Olen aina ollut kiinnostunut viikinkiajan mytologiasta ja sen aikaisesta kulttuurista. Työskenneltyäni koulussa ja harjoitteluissa korupajoilla aloin pohdintaan, että millaisia korun valmistusmenetelmiä on ollut aikoinaan? Koulun aikana oppimani korumuotoilun menetöt olivat lähinnä nykyaikaisia enkä ollut oppinut historiallisista valmistusmenetelmistä paljoa. Vaikka tiesinkin viikinkiajasta ennestään kaikenlaista, en ollut aiemmin ottanut selvää sen korukulttuurista. Aihe jäi pitkäksi aikaa mietityttämään, kunnes vihdoinkin päätin, että tästä minä teen opinnäytetyön.

Työni alkoi tiedonkeruulla. Halusin etsiä tietoa mahdollisimman laajasti korukulttuuriin liittyen. Tässä vaiheessa en vielä ollut ollenkaan tietoinen, millaista korua lähtisin suunnittelemaan ja millä valmistuskeinoilla. Tiedonkeruussa keskityin pääasiassa opiskelemaan valitsemaani aikakautta perusteellisesti. Olen iloinen, että projektin alussa minulla ei ollut mitään alustavaa ideaa korulle. Tämän ansiosta tutkin aiheeni laajasti läpikotaisin ja sain näin ollen enemmän arvokasta tietoa myös asioista, mitä en hyödyntänyt lopullisessa tuotteessa. Tiedonkeruun alussa ajattelin, että olisin löytänyt eniten tietoa kirjoista, mutta netistä löytämäni tiedot osoittautuivat usein hyödyllisemmiksi. Hautalöydösten dokumentoinnit ja niissä näkyvät kuvat olivat hyvin hyödyllisiä korujen ulkonäön hahmottamisessa. Laadin myös muinaiskorujen valmistukseen perehtyneille korumuotoilijoille sähköpostilla kyselyn, jossa kysyin korumateriaaleista ja valmistustavoista. Lähetin myös kohderyhmäni edustajille, suomen historian elävöittämisen seurojen hallitusten jäsenille oman kysely. Sain myös yhden hallituksen puheenjohtajan videohaastatteluun. Haastattelu sattui aikaan, jolloin olin jo tehnyt muutamia luonnoksia korusta, joten sain myös palautetta suunnitelmiini. Kasvokkain juttelulla nousi esiin paljon asioita, mitä en olisi tajunnut kysyä sähköpostitse.

Tiedonkeruussa suurin este oli rajallinen aikataulu. Lähteeni painottuvat mielestäni liikaa yksittäisten ihmisten kirjoittamiin blogeihin. Olisin halunnut käyttää lähteenäni enemmän kirjoja, dokumentteja, museoita ja muita virallisempia tietokantoja. Lähdekriittisyys oli varsin vaikeaa netistä löydettyjen tiedonmurusten kanssa. Minulla ei kuitenkaan ollut riittävästi aikaa käyttää siihen, että etsin laajempien tietokantojen seasta aiheeseeni kuuluvat asiat. Pelkistä viikinkiajan koruista kertovia kirjoja on harvassa eli olisin joutunut käymään läpi kirjoja, missä puhutaan viikinkiajasta yleisesti. Tämän olisin tehnyt mielelläni, jos työlläni ei olisi ollut niin kiire.

Tiedonkeruun jälkeen aloitin korun suunnittelun. Suunnittelu alkoi ajatuksen tasolla tietysti jo tiedonkeruun aikana, varsinainen suunnittelun työvaihe alkoi luonnosten tekemisellä. Korun suunnittelu tuotti aluksi paljon vaikeuksia, koska oli niin hankala valita kaikkien mielenkiintoisten tekotapojen ja tyylien seasta se oikea. Yleensä lähtisin aivan aluksi pohtimaan, mitä koruni edustaa, mitä se symboloi ja miltä se voisi näyttää. Koska opinnäytetyöni tärkeä osa on kuitenkin oppia uusia valmistusmenetelmiä, aloitin jo tiedonkeruun aikana suunnittelemaan korua kiinnostavien valmistusmenetelmien pohjalta. Suunnitteluvaihe oli mielestäni varsin onnistunut, vaikka se olikin paljon lyhyempi, mitä yleensä tällaisten töiden kohdalla olisi. Työvaiheen jälkeen minulle oli yksityiskohtaisen selkeää, miltä haluan lopullisen korun näyttävän ja mitä valmistusmenetelmiä siinä hyödynnän.

Korun valmistaminen oli se jännittävin osuus. Olin oikeastaan aika hermona, koska koruun tuli valmistusmenetelmiä ja materiaaleja, mitkä eivät olleet minulle ennestään tuttuja. Rajallisen aikatauluni vuoksi virheillekään ei ollut paljon varaa. Varsinkin, kun pääsin aloittamaan pajatyöskentelyn viikon laatimastani aikataulusta jäljessä. Virheitä silti valitettavasti tulikin, ainakin hiekkavalun kanssa. Hiekkamuotin teko onnistui minulta oikein hyvin, mutta pronssin valaminen muottiin tuotti ongelmia. En ollut aiemmin valanut pronssia, joten metallin käyttäytyminen ei ollut ihan selkeää. En antanut pronssille riittävästi lämpöä sulattamisvaiheessa ja kärsimättömyys kostautui vajaaksi jääneiden valukappaleiden kohdalla. Muut korun valmistamisen vaiheet sujuivat mutkattomasti ja uusi ketjun ponnatekniikkakaan ei tuottanut ongelmia. Punottu ketju oli vain hankala saada täysin puhtaaksi vahaasta. Ketjun putsaamiseen siis kului myös melko paljon aikaa ja vaivaa, mutta lopputulos on kyllä sen arvoinen. Ahkeralla työllä sain korustani juuri sellaisen, mitä suunnittelinkin.

Valmistusmenetelmissä olisin halunnut olla vielä autenttisempi. Korun osien käsittely on tehty pääasiassa moderneilla koneilla. Käytin nykyaikaisia metodeja vain ajan säästämiseksi. En siis tehnyt korun ulkonäölle mitään, mitä ei pystyisi myös vanhoilla menetelmillä tekemään. Pääsin myös opettelemaan joitakin vanhoja valmistusmenetelmiä, joten nykyaikaisten välineiden käyttö ei sentään jäänyt häiritsemään paljoa.

LÄHTEET

- Anderson, Matt 2022. Mjolnir: Symbols and their meanings. Valknut meaderyn blogi. 5.3.2022. <https://www.valknutmeadery.com.au/mjolnir-meaning>. Viitattu 4.4.2023.
- Asgard 2018. Hand Crafting Viking Jewellery : The Huxley Hoard. Video. Youtube-videopalvelu, julkaistu 29.6.2018. https://www.youtube.com/watch?v=v_jSJvecn60&t=1s&ab_channel=AS-GARD. Viitattu 16.4.2023.
- BBX, Vikki 2015. How is viking knit made? Birnbeck blogs blogi 18.3.2015. <https://birnbeck-blogs.wordpress.com/2015/03/18/how-is-viking-knit-made/>. Viitattu 16.4.2023.
- BBX, Vikki 2015. The history of viking knit. Birnbeck blogs blogi 5.4.2015. <https://birnbeck-blogs.wordpress.com/2015/04/05/the-history-of-viking-knit/>. Viitattu 16.4.2023.
- Bukéia, Loïse 2021. 8 famous norse symbols and their meanings. Reykjavik tourist infon blogi 13.12.2021. <https://blog.reykjaviktouristinfo.is/2021/12/8-famous-norse-symbols-and-their-meanings/>. Viitattu 5.4.2023.
- CSLdesign 2022. How to Viking Knit tutorial. Video. Youtube-videopalvelu, julkaistu 13.7.2022. https://www.youtube.com/watch?v=kCn_i7FT3jM. Viitattu 27.4.2023.
- Dæhlen, Marte 2021. Vikings had a completely different relationship to animals than we have today. Sciencenorway.no. Nettiartikkeli 6.6.2021. <https://sciencenorway.no/animal-world-animals-history/vikings-had-a-completely-different-relationship-to-animals-than-we-have-to-day/1870776>. Viitattu 7.4.2023.
- Diamond foundry julkaisuaika tuntematon. The Role of Jewelry in Viking Culture. Diamond foundryyn blogi. <https://diamondfoundry.com/blogs/the-foundry-journal/the-role-of-jewelry-in-viking-culture>. Viitattu 8.4.2023.
- Harpf, Tiina ja Hihnavaara, Tiina 2020. Historiaa voi harrastaa monin yllätyksellisin tavoin – Yksi tapa on luoda siitä taitava illuusio, jossa mennyt herätetään henkiin. Yle dokumentit 22.11.2020. <https://yle.fi/aihe/artikkeli/2020/11/22/historiaa-voi-harrastaa-monin-yllatyksellisin-tavoin-yksi-tapa-on-luoda-siita>. Viitattu 16.4.2023.
- Historiska julkaisuaika tuntematon. High quality goldsmithery. Historiska museetin nettisivut. https://vikingar.historiska.se/objects.php?showcase=G_21&e=no&l=en. Viitattu 10.4.2023.
- Jones, Polyanna 2022. Understanding the Fylgjur of Norse Mythology. Exemple blogi 3.8.2022. <https://exemple.com/magic/Understanding-the-Fylgjur>. Viitattu 7.4.2023.
- Lehtosalo-Hilander, Pirkko-Liisa 1982. Luistari II The Artefacts. E-kirja. Savonia Finna. Viitattu 3.4.2023.
- Levick, Ben 1993; Williamson, Roland 2002. Bone and Antler Working. Verkkojulkaisu. Regia Anglorumin verkkosivut. Päivitetty 31.3.2003. <https://regia.org/research/life/bonework.htm>. Viitattu 15.4.2023.
- Lofotr julkaisuaika tuntematon. Lofotr viikinkimuseo. verkkojulkaisu. <https://www.lofotr.no/en/the-history/golden-figurines>. Viitattu 23.3.2023.
- Markussen, Jonas Lau 2016. E-kirja. <https://jonaslaumarkussen.com/>. Viitattu 23.4.2023.
- Miettinen, Juho 2021. Viikinkikorujen historiaa ja niiden myynti verkkokaupassamme. Korutukun blogi. 27.8.2021. Korutukku.net. Viitattu 20.3.2023.

Renart le Fox de Berwyk julkaisuaika tuntematon. Viking beads research. The Barony Of Dragon's Laire. Pdf-tiedosto. chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcglclefindmkaj/https://dragonslaire.antir.org/wordpress/wp-content/uploads/2019/08/Viking_Beads_research.pdf. Viitattu 16.4.2023.

Skjalden 2020. Huginn and Muninn are the two ravens in Norse mythology that travels the realms and brings Odin the latest news. Nordick culture. Verkkojulkaisu 6.9.2020. <https://skjalden.com/huginn-and-muninn/>. Viitattu 24.4.2023.

Skjalden 2020. Yggdrasil is the tree of life in Norse mythology. Nordick culture. Verkkojulkaisu 19.9.2020. <https://skjalden.com/yggdrasil/>. Viitattu 5.4.2023.

Sons of vikings 2021. Verkkojulkaisu. Sonsofvikings.com. Julkaistu 22.8.2021. Viitattu 20.3.2023.

Stanburrough Cook, Albert 1923. Ibn Fadlan ´s Account of Scandinavian Merchants on the Volga in 922. PDF-tiedosto. Julkaisija University of Illinois Press. <https://www.jstor.org/stable/pdf/27702690.pdf>. Viitattu 27.3.2023.

Talvela, Nina 2015. Korujen käyttö viikinkiajalla. Harmaasusien blogi 22.11.2015. Harmaasudet.fi. Viitattu 20.3.2023.

Valknut 2020. The meaning of valknut necklace and valknut jewelry. Valknutin blogi 20.9.2020. <https://www.valknuthorde.com/blogs/news/the-meaning-of-valknut-jewelry>. Viitattu 4.4.2023.

Valknut 2023. The mythology behind norse jewelry symbols and designs. Valknutin blogi 22.1.2023. <https://www.valknuthorde.com/blogs/news/the-mythology-behind-norse-jewelry-symbols-and-designs>. Viitattu 4.4.2023.

Viking heritage 2022. Valknut. Viking heritagen blogi. 7.5.2022. <https://vikingheritage.net/blogs/viking/valknut>. Viitattu 4.4.2023.

Viking warrior design 2021. Verkkojulkaisu. Vikingwarriordesign.com Top 10 Viking Symbols And Meanings. Julkaistu 26.4.2021. Viitattu 21.3.2023.

Von Herzen, Maria 2023. Harmaasusien hallituksen puheenjohtaja. Haastattelu 14.4.2023.

Völva 2017. Thor. Pohjoismaisen perinteen kantaja. <https://mjolnir.fi/thor/>. Viitattu 4.4.2023.

Åsten, Nana 2023. muinaistekniikan ja metallin artesaani sekä korumuotoilija-kultaseppä. Yrityksen Ketsu Design omistaja. Kysymyksiä viikinkikoruista. Yksityinen sähköpostiviesti 6.4.2023. Viestin saaja: Noora Kääriäinen.

Kuvalähteet

Kuva 1. Lehtosalo-Hilander, Pirkko-Liisa 1982. Lintuornamentilla koristeltu rintakoru. Luistari II The Artefacts. Valokuva. Savonia Finna. Viitattu 8.4.2023.

Kuva 2. Anderson, Matt 2022. Mjöltnir. Mjöltnir: Symbols and their meanings. Valokuva. <https://mjolnir.fi/thor/>. Viitattu 4.4.2023.

Kuva 3. Valknut. Viking heritage 2022. Valknut. Valokuva. <https://vikingheritage.net/blogs/viking/valknut>. Viitattu 4.4.2023.

Kuva 4. Viking heritage 2022. Kaikki yhdeksän maailmaa valknutin sisällä. Valknut. Valokuva. <https://vikingheritage.net/blogs/viking/valknut>. Viitattu 4.4.2023.

Kuva 5. Skjalden 2020. Piirros elämänpuu yggdrasilista. Yggdrasil is the tree of life in Norse mythology. Nordick culture. Valokuva. <https://skjalden.com/yggdrasil/>. Viitattu 5.4.2023.

Kuva 6. Dæhlen, Marte 2021. Eläinaiheista ornamentiikkaa rintakorussa. Vikings had a completely different relationship to animals than we have today. Sciencenorway.no. Valokuva. <https://sciencenorway.no/animal-world-animals-history/vikings-had-a-completely-different-relationship-to-animals-than-we-have-today/1870776>. Viitattu 7.4.2023.

Kuvat 7–9. Asgard 2018. Kollaasi kiedotun kaularenkaan valmistuksen vaiheista. Hand Crafting Viking Jewellery: The Twisted Silver Neck Ring. Kuvaleikkeitä videosta. Youtube-videopalvelu, julkaistu 29.6.2018. <https://www.youtube.com/watch?v=8l4RwurN7zI>. Viitattu 16.4.2023.

Kuva 10. Asgard 2018. Kuvioiden lyömistä hopeaan erilaisilla leimakärjillä. Hand Crafting Viking Jewellery : The Huxley Hoard. Kuvaleikkeitä videosta. Youtube-videopalvelu, julkaistu 29.6.2018. https://www.youtube.com/watch?v=v_jSJvecn60&t=1s&ab_channel=ASGARD. Viitattu 16.4.2023.

Kuva 11. Asgard 2018. Leimakärkiä. Hand Crafting Viking Jewellery : The Huxley Hoard. Kuvaleikkeitä videosta. Youtube-videopalvelu, julkaistu 29.6.2018. https://www.youtube.com/watch?v=v_jSJvecn60&t=1s&ab_channel=ASGARD. Viitattu 16.4.2023.

Kuva 12. Colleen A julkaisuaika tuntematon. Hopealangasta punottua ketjua. Handcrafted copper Viking knit necklace. Poshmark. Valokuva. <https://poshmark.com/listing/Handcrafted-copper-Viking-knit-necklace-5ce1e6edb3e917f5a6cecd9a>. Viitattu 16.4.2023.

Kuva. 13. BBX, Vikki 2015. Varhainen lenkeistä tehty ketju. The history of viking knit. Birnbeck blogs blogi. Valokuva. <https://birnbeckblogs.wordpress.com/2015/04/05/the-history-of-viking-knit/>. Viitattu 16.4.2023.

Kuva 14. Lehtosalo-Hilander, Pirkko-Liisa 1982. Rintakorut, jotka ovat yhdistetty ketjuilla. Luistari II The Artefacts. Valokuva. Savonia Finna. Viitattu 3.4.2023.

Kuva 15. Kääriäinen, Noora 2023. Varhaisia Photoshopilla piirrettyjä luonnoksia ketjujen asettelusta.

Kuva 16. Kääriäinen, Noora 2023. Photoshopissa piirrettyjä suunnitelmia ketjun- ja materiaalien asettelusta.

Kuva 17. Markussen, Jonas Lau 2016. Ohjeita borre-tyyliseen ornamentti kuviointiin. Valokuva. <https://jonaslaumarkussen.com/>. Viitattu 26.4.2023.

Kuva 18. Kääriäinen, Noora 2023. Photoshopissa borre-tyylillä luonnostellut kettu (vasen) ja karhu (oikea) ornamenttiharjoitukset.

Kuva 19. Kääriäinen, Noora 2023. Photoshopissa borre-tyylillä luonnostellut kettu (vasen) ja karhu (oikea) ornamenttiharjoitukset.

Kuva 20. Kääriäinen, Noora 2023. Lisää kettuaiheisia ornamenttikuvioita borre-tyylillä.

Kuva 21. Kääriäinen, Noora 2023. Lisää kettuaiheisia ornamenttikuvioita borre-tyylillä.

Kuva 22. Kääriäinen, Noora 2023. Korppi aiheisia borre ornamentti luonnoksia, piirretty Photoshopilla

Kuva 23. Kääriäinen, Noora 2023. Luonnoksia ketjun kiinnikkeistä.

Kuva 24. Kääriäinen, Noora 2023. Mallikuva lopullisesta konsepti-ideasta.

Kuva 25. Kääriäinen, Noora 2023. Ketjun kiinnikkeen vahamallin työstöä. Vasemmalla vahakappaleessa on vielä liimattuna paperille tulostettu piirros. Oikealla olevassa kuvassa näkyy valmis vahamalli.

Kuva 26. Kääriäinen, Noora 2023. Ketjun kiinnikkeen vahamallin työstöä. Vasemmalla vahakappaleessa on vielä liimattuna paperille tulostettu piirros. Oikealla olevassa kuvassa näkyy valmis vahamalli.

Kuva 27. Kääriäinen, Noora 2023. Rintakorujen vahamalliin tarvitsi tehdä muotti messingistä (vasen). Pyöreäksi sulatetun vahan kaiversin kuperaan rintakorun malliin (oikea), ennen kuin liimasin paperisen piirroksen mallin pintaan.

Kuva 28. Kääriäinen, Noora 2023. Rintakorujen vahamalliin tarvitsi tehdä muotti messingistä (vasen). Pyöreäksi sulatetun vahan kaiversin kuperaan rintakorun malliin (oikea), ennen kuin liimasin paperisen piirroksen mallin pintaan.

Kuva 29. Kääriäinen, Noora 2023. Rintakorujen vahamallin työstöä.

Kuva 30. Kääriäinen, Noora 2023. Rintakorujen vahamallin työstöä.

Kuva 31. Kääriäinen, Noora 2023. Molemmat vahamallit valmiina valuun.

Kuva 32. Kääriäinen, Noora 2023. Ketjun pidikkeen hiekkavalun valmistusta. Vasemmassa kuvassa näkyy muotti ennen kuin siihen on painettu vahamalli. Oikealla näkyy valmis muotti.

Kuva 33. Kääriäinen, Noora 2023. Ketjun pidikkeen hiekkavalun valmistusta. Vasemmassa kuvassa näkyy muotti ennen kuin siihen on painettu vahamalli. Oikealla näkyy valmis muotti.

Kuva 34. Kääriäinen, Noora 2023. Vajaita kappaleita valettu liian vähän kuumennetulla metallilla.

Kuva 35. Kääriäinen, Noora 2023. Onnistunut valu ketjun pidikkeestä (vasen) ja rintakorusta (oikea). Molempien ketjun pidikkeiden reiät umpeutuivat valaessa, mutta sain ne sahattua auki jälkikäteen.

Kuva 36. Kääriäinen, Noora 2023. Onnistunut valu ketjun pidikkeestä (vasen) ja rintakorusta (oikea). Molempien ketjun pidikkeiden reiät umpeutuivat valaessa, mutta sain ne sahattua auki jälkikäteen.

Kuva 37. Kääriäinen, Noora 2023. Siistityt ja kiillotetut rintakorut.

Kuva 38. CSLdesign 2022. Rautalangasta tehty työkalu, millä aloitetaan ketjun punonta. How to Viking Knit tutorial. Kuvaleike. Youtube-videopalvelu, julkaistu 13.7.2022. https://www.youtube.com/watch?v=kCn_i7FT3jM. Viitattu 27.4.2023.

Kuva 39. How to Viking Knit tutorial. Punottu ketju muodostaa onton putken. Kuvaleike. Youtube-videopalvelu, julkaistu 13.7.2022. https://www.youtube.com/watch?v=kCn_i7FT3jM. Viitattu 27.4.2023.

Kuva 40. Kääriäinen, Noora 2023. Vasemmassa kuvassa näkyy rautalangasta tehtyä vetämätöntä lankaa. Oikeassa kuvassa näkyy sama lanka vedettynä valmiiksi.

Kuva 41. Kääriäinen, Noora 2023. Vasemmassa kuvassa näkyy rautalangasta tehtyä vetämätöntä lankaa. Oikeassa kuvassa näkyy sama lanka vedettynä valmiiksi.

Kuva 42. Kääriäinen, Noora 2023. Valmis punottu hopeaketju.

Kuva 43. Kääriäinen, Noora 2023. Lasihelmi kiinnitettynä ketjuun.

Kuva 44. Kääriäinen, Noora 2023. Valmis rintakoru.

Kuva 45. Kääriäinen, Noora 2023. Valmis rintakoru.

Kuva 46. Kääriäinen, Noora 2023. Esityskuva korusta.